Przedpłata wraz z przesełką pocztową na 1874 r. wynosi 4 zł. a. w.

ZWIĄZEK.

Pismo tygodniowe

poświęcone sprawom stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych

wychodzi co sobotę w objętości pół arkusza.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy ulicy Akademickiéj l. 5.

Nr. 14. **Sobota** dnia 23. maja 1874. **I. rocznik.**

Stanowisko stowarzyszeń wobec kredytu hypotecznego.

Usiłowania w celu zastosowania stowarzyszeń zaliczkowych do udzielania kredytu hypotecznego, powodują nami, że podajemy tu zapatrywanie się na tę kwestję jednego z najdzielniejszych kierowników stowarzyszeń zaliczkowych w Niemczech, Guttmanna z Insterburg.

Zbytecznem byłoby szczegółowe wykazywanie potrzeby kredytu tak u posiadaczy wiejskich jak i miejskich hypotek; jest ona z każdym dniem wyraźniejszą, a tem samem dotkliwszą i groźniejszą. — Ciągłe sprzedaże przymusowe wywolują wprawdzie usiłowania ku zapobieżeniu potrzebie zapomocą prasy, jakoteż instytucji nieustannie powstających, które podejmują zadanie zaspakajania lub wyzyskiwania potrzeb posiadaczy gruntowych.

Potrzeba ta kredytu nie jest lokalną i nie tylko do prowincyi naszéj przywiązaną; w ostatnim lat dziesiątku wzmogła się nawet, a w skutek wzmagania się czynszów najmu i zniżenia dochodów z gospodarstwa zwłaszcza majętności subhastowanych, sekwestrowanych i zaniedbanych obejmuje dziś już i biedniejszą klasę ludności.

Najbliższe powody tego stanu są widoczne, a przeto ogólnie są znane, mianowicie:

1. wzmagające się potrzeby przemysłu rolniczego,
2. wzmagająca się spekulacya handlu dobrami i
3. nierozróżnianie kredytu realnego od kredytu osobowego.

Zaspokojenie zaś potrzeb jest utrudnionem:

a. przez luki w prawodastwie,

b. przez odciąganie kapitałów na inne pola,

c. przez niedostateczne urządzenia instytutów kredytowych.

Gdzie własność gruntowa nie stoi w żadnym stosunku do własnego kapitału, gdzie przeto w ogóle o uzdolnieniu do kredytu (Kreditfähigkeit) mowy być nie może, tam też przyczyny i następstwa są nierozłączne.

Stosunki takie zachodzą u wielu posiadłości średnich i mniejszych naszéj prowincji, w któréj jest potrzebnym znaczny kapitał do intenzywnego prowadzenia gospodarstwa, a gdzie ludzie ze szczupłemi często środkami rzucali się do gospodarstwa.

Następujące wywody nie mogą zatem odnosić się do kwestji kredytu hypotecznego i jéj rozwiązania tam, gdzie już jest osiągniętą granica kredytu hypotecznego.

Przeciwnie wzmaganie się potrzeby kredytu realnego samo przez się jest zjawiskiem zdrowem, i odpowiada wzmaganiu się wartości ziemi, renty gruntowéj i rozwoju środków do obrotu własnością i pieniądzmi, a zmniejszenie ożywionéj obecnie spekulacji jakoteż potrzeby większych kapitałów obrotowych nie jest ani do życzenia ani też możliwem.

Dyskusja przeto jest na miejscu tylko co do tego, o ile jako przyczynę braku kredytu hypotecznego uważać można zamęt pojęć co do różnych rodzajów kredytu.

Kredyt właścicieli ziemi jest stosownie do użytku jego trojaki:

a) dla uzyskania względnie uzupełnienia kapitału wkładowego;

b) dla uzyskania stałego kapitału obrotowego;

c) dla uzyskania ruchomego kapitału obrotowego na potrzeby albo perjodycznie wracające lub jednorazowe.

Dla uzyskania ruchomego kapitału obrotowego na potrzeby powtarzające się lub jednorazowe, zazwyczaj wystarczy osobisty kredyt wekslowy, jakiego udzielają banki, a w naszym wypadku stowarzyszenia. Ostatnie, do których szczególnie w Prusach przystąpiła znaczna liczba średnich i mniejszych właścicieli ziemi, wystarczą najzupełniéj na pokrycie potrzeb tego rodzaju kredytu tak pod względem stopy procentowéj jak i czasu, na jaki zaliczek udzielają, zwłaszcza, że u nich wzmagają się

nieustannie kapitały własne i wpływy depozytów wszelkiego rodzaju. Zbytecznem byłoby tu wskazywać w jak ścisłym tu zostaje stosunku osobiste uzdolnienie do kredytu (Kreditwürdigkeit), które w stowarzyszeniach wysoko jest cenionem, do samego uzyskania bez namacalnego pokrycia kapitału, który chwilowo w obrocie ma być użytym. Gdy stowarzyszenia będą w stanie spełniać swe zadanie pod tym względem, nie przyjdzie nikomu na myśl wyzyskiwania kredytu hypotecznego na stworzenie ruchomego kapitału obrotowego.

Inaczéj ma się rzecz pozornie z dostarczeniem stałego kapitału obrotowego, gdyż braknie nam wszelkich potemu urządzeń, a powtóre granice tego rodzaju kredytu są nie pewne. (C. d. n.)

Kasy Oszczędności przy stowarzyszeniach zaliczkowych.

(Dokończenie.)

V. Po omówieniu najgłówniejszych zasad, jakie zachowywać należy przy urządzeniu kasy oszczędności t. j. a) że stowarzyszenia zaliczkowe według ustawy z d. 9. kwietnia 1873 mogą być kasami oszczędności, książeczki jednak przez nie wystawiane muszą opiewać na pewne imię; [1]) b) że utrzymywać należy pewien stosunek kapitałów własnych do obcych; [2]) c) że przyjmując wkładki oszczędności należy zastrzegać pewne termina wypowiedzenia; [3]) — podawszy nareszcie regulamin wkładek oszczędności [4]) przystępujemy do omówienia sposobu książkowania tychże.

Na wszelkie wpłaty czynione do kasy stowarzyszenia, czy wpłaty pochodzą od członków czy nieczłonków, powinny być wydawane pokwitowania. Jest to zasada, któréj nikt nie przeczy. — Ztąd też, że i na wkładki oszczędności jakieś pokwitowania wydawać należy, zdaje się jest naturalném. Ponieważ zaś natura oszczędności ma to do siebie, iż jest ciągłą i nieustającą, uważamy tedy, iż pokwitowanie na lokowane oszczędności stosować się powinno do téj ich natury, i tak być urządzonem, aby nie potrzeba było na każdą złożoną kwotę osobny wystawiać dokument, ale aby była możność w miarę potrzeby dopisywania wpłacanych wkładek, jakoteż odpisywania wyjętych. Najodpowiedniejszym wydaje nam się tedy dokumentem „książeczka wkładek oszczędności,“ tém bardziéj, iż forma ta ogólnie już jest przyjętą, i okazała się praktyczną.

Wszystkie niemal stowarzyszenia zaliczkowe, które wprowadziły u siebie kasy oszczędności, przyjęły jako formę dokumentu na wkładki przyjmowane, książeczki — Wiele z nich jednakże połączyło książeczki oszczędności z książeczkami udziałowemi w jedną. Nie mielibyśmy nic przeciw temu, jeśli książeczki tego rodzaju w odpowiednie są zaopatrzone rubryki, gdyby wkładki oszczędności pochodziły tylko od członków. Ze względu jednak, że innem zupełnie przeznaczeniem jest wkładek oszczędności, a wkładek na udziały, że wkładki oszczędności składane mogą być tak przez członków, jak i nieczłonków stowarzyszenia, że wkładki oszczędności mogą być cedowane, a przeto jeśli z nich się kwituje w książeczkach udziałowych, zachodzą pewne trudności, które przeszkadzają wolnemu ich ruchowi: radzimy bezwzględnie wydawać oddzielne książeczki Oszczędności. Zwracamy tu uwagę, że każdy oszczędzający, czy on jest członkiem stowarzyszenia, czy nie członkiem, z powodu wkładek oszczędności jednakie zajmuje w obec stowarzyszenia stanowisko — mianowicie, nie odpowiada wkładkami oszczędności za straty, jakieby stowarzyszenie ponieść mogło — oszczędzający jest bowiem wierzycielem towarzystwa.

Wynika z tego, że stowarzyszenie przyjmujące wkładki oszczędności, powinno dla tychże odrębne prowadzić rachunki, a pod żadnym względem nie mięszać ich z wpłatami na udziały. — Przemawiają za tem oprócz różnicy między wkładkami na udziały a wkładkami oszczędności, przepisy ustawy z d. 9/4 1873., w §. 22., ustawy handlowéj w §. 34., wykonawcze do ustawy handlowéj w §§. 19, 20, 21, i 22., jakoteż wzgląd na ustawę z d. 21. maja 1873. N. 71. D. u. p. tyczącą się opłat stemplowych przez stowarzyszenia zarobkowe uiszczać się mających. Co się tyczy mianowicie ustawy z d. 21. maja 1873. to takowa wymaga wcale różnych opłat stemplowych od udziałów a od wkładek oszczędności. — Gdy bowiem wkładki na udziały według §. 3. i 4. rzeczonéj ustawy podlegają opłacie stempla według Scali I., opłaca się od wkładek oszczędności według § 5. téjże ustawy a względnie § 7. ustawy z d. 28. lutego 1864. N. 20 D. u. p. 2% od procentów, jakie stowarzyszenie opłaca. Samo wymaganie to różnéj opłaty bezpośrednich należytości mieści w sobie żądanie, aby wkładki oszczędności odrębnie były książkowane — inaczéj niepodobieństwem byłoby c. k. urzędom skarbowym przedkładać wykazy przyjmowanych wkładek oszczędności, czyli jak je ustawa nazywa wkładek na rachunek bieżący.

---

[1]) Związek Nr. 8.
[2]) „ Nr. 9.
[3]) „ Nr. 10.
[4]) „ Nr. 12.

Wykazawszy potrzebę wydawania odrębnych książeczek oszczędności a książeczek udziałowych, a tem samem prowadzenia osobnych rachunków dla wkładek oszczędności a wkładek na udziały, przedstawia nam się mniéj więcéj kształt książeczki oszczędności.

Na pierwszéj stronicy mieściłby się oprócz liczby bieżącéj napis: „książeczka oszczędności Towarzystwa zaliczkowego w . . . . . stowarzyszenia zarejestrowanego z nieograniczoną poręką dla N. N.“ — na drugiéj i trzeciéj regulamin tych wkładek, w duchu jak go podaliśmy w Nr. 12 Związku, — na czwartéj stronicy nareszcie i dalszych tablice do zapisów wpłat i wypłat wkładek według poniżéj umieszczonego wzoru.

Wkładki						Wypowiedzenia				Zwrócenia					
Data	Fol. kasy	słowami	liczbami		Podpis	Data	Kwota		Termin wypłaty	Data	Fol. kasy	słowami	literami		Podpis
			zł.	ct.			zł.	ct.					zł.	ct.	

Co do ksiąg jakie stowarzyszenia dla wkładek oszczędności prowadzić powinny, widzimy obok rachunku ogólnego w księdze głównéj, potrzebę prowadzenia dwóch ksiąg. Jedna z nich będzie właściwą księgą wkładek oszczędności (na rachunek bieżący), w któréj każdy wkładający otrzyma rachunek; druga zaś będzie terminarzem, a zatem każdy dzień roku otrzyma stronnicę, na któréj zapisywać się będą wypowiedzenia według dat, na które wypłata przypada. Tym sposobem utrzymaną będzie ewidencja: z rachunku księgi głównéj, jaki jest ogólny stan wkładek oszczędności; z księgi wkładek oszczędności, ile każdy z wkładających ma złożonego; nareszcie z terminarza, ile każdego dnia należy wkładek wypłacić.

Każdoczesna wiadomość o należytościach do wypłacenia szczególnie jest ważną, ona bowiem jedynie może wpływać na udzielanie pożyczek w ogóle i ich prolongowanie, jakoteż na stan gotówki, jaką kasa zawsze utrzymywać powina. *Z. M.*

Ruch Stowarzyszeń.

Bank zaliczkowy w Stanisławowie, na odbytem Zgromadzeniu dnia 25. stycznia 1874. przyjął do wiadomości zamknięcie rachunkowe za r. 1873, z którego najważniejsze data podajemy poniżéj; z czystego zysku 1.149 zł. 62 ct. w. a. wyznaczył wypłacić 15% od udziałów 6.597 zł. uprawnionych do dywidendy, w kwocie 989 zł. 55 ct. resztę zaś w kwocie 160 zł. 7 cent. przydzielić do funduszu rezerwowego; nareszcie uchwalono zmiany statutu w duchu ustawy z dnia 9. kwietnia 1873. w skutek czego firma jego opiewa: „Bank zaliczkowy w Stanisławowie, stowarzyszenie zarejestrowane z nieograniczoną poręką,“ którą to firmę c. k. sąd handlowy stanisławowski wpisał do rejestru stowarzyszeń uchwałą z dnia 4. lutego 1874. l. 1.195.

Z ogłoszonego sprawozdania za r. 1873 wyjmujemy: Ogólny obrót kasy wynosił 254.573 zł. 91 ct. Bilans zaś przedstawia:

I. Stan czynny: a) gotówka z d. 31. grudnia 1873 r. 323 zł. 27 ct.; b) stan pożyczek udzielanych na wexle 32.793 zł.; c) stan pożyczek na zastawy 3.084 zł.; d) mobilia i koszta założenia po strąceniu 15% zużytku 269 zł. 36 ct.; e) rachunek „różnych osób“ 148 zł. 57 ct.; f) procenta naprzód zapłacone i zaległe 219 zł. 97 ct.; g) zaliczki na koszta prawne 15 zł. 65 ct.; h) depozyta 1.025 zł. — razem 37.878 zł. 82 ct. w. a.

II. Stan bierny: a) wkładki na rachunek bieżący 9.217 zł. 17 ct.; b) pożyczki zaciągnięte 12.488 zł. 81 ct.; c) udziały członków 12.644 zł. 70 ct.; d) bank rolniczy 2 zł. 76 ct.; e) fundusz rezerwowy 339 zł. 84 ct.; f) depozyta 1.025 zł.; g) procenta naprzód pobrane 500 zł. 92 ct.; h) czysty zysk za r. 1873 1.149 złr. 62 ct. — razem 37.878 zł. 82 ct. w. a.

Sprawozdanie konstatuje, iż członkom pożyczano pojedyńczo do najwyższéj kwoty 1.500 zł. w. a.; iż rachunki za r. 1873 zamknięto bez żadnych zaległości od członków za pożyczki; iż nie ma ani jednego wiszącego procesu; nadto iż dyrekcja wsparła świeżo powstałe

„Towarzystwo kasy zaliczkowéj „Wiara“ w Tyśmienicy“ pożyczką 3.000 zł. w. a.

Równocześnie ogłasza dyrekcja, iż w myśl uchwały Rady zawiadowczéj towarzystwo przyjmuje wkładki na rachunek bieżący (oszczędności) za opłatą procentów półrocznie z dołu a mianowicie: 8% od wkładek złożonych na czas dłuższy jak pół roku;

7% od wkładek złożonych najmniéj na pół roku;

6% od wkładek bez oznaczenia terminu odebrania.

Jak postanowienie powyższe pochwalić tylko możemy, tak z drugiéj strony nie możemy powstrzymać się od wypowiedzenia niezadowolenia z powodu, iż Bank zaliczkowy w Stanisławowie udziela pożyczek na zastaw kosztowności także „*niecztonkom.*“ Jakkolwiek bowiem udzielanie jakiegokolwiek rodzaju kredytu nieczłonkom ustawa nie wzbrania, to jest to sprzecznem z duchem i zasadami stowarzyszeń zaliczkowych, gdzie korzystający z kredytu powinni zarazem ponosić i ryzyko przedsiębiorstwa.

Godzić się na to moglibyśmy tylko i li tylko w takim wypadku, jeśli towarzystwo choruje na embaras de richesse, a Bank zaliczkowy w Stanisławowie w tém położeniu podobnoś się jeszcze nie znajduje.

Towarzystwo przemysłowe, o którego zawiązaniu donosiliśmy, rozesłało w tych dniach zawiadomienie o swem ukonstytuowaniu się, przyczem w następujących wyrazach streszczono cel i zadanie Towarzystwa:

„Wiadomem jest, że Galicya ze wszystkich Polskich prowincyi, posiada najwięcéj bogactw naturalnych. Bogactwa te jednak nietknięte wcale, lub exploatowane niedołężnie i bez dostatecznéj znajomości rzeczy, nie tylko, że nie przynoszą krajowi żadnych korzyści, ale nadto narażają go jeszcze na straty, przez marnowanie kapitałów w przedsiębiorstwa przemysłowe wkładanych. Przemysł krajowy nierozwinięty, zmusza nas do opłacania drogo sprowadzanych zkąd inąd produktów i wyrobów fabrycznych takich, którebyśmy łatwo mogli u siebie wytwarzać, i to nie tylko na zaspokojenie własnych potrzeb, lecz nawet na zbyt i handel zewnętrzny. Zamiast ściągnąć do siebie pieniądz obcy i powiększać zamożność kraju, zmuszeni jesteśmy własny za granicę wysyłać, i wzbogacać nim obce i nieprzyjazne nam często żywioły.

„Przyczyna złego nie leży bynajmniéj ani w braku kapitałów potrzebnych, ani w braku uzdolnionych w rozmaitych gałęziach przemysłu ludzi, ani też w braku chęci i umiejętności pracowania. Wszystko w kraju naszym się znajduje w obfitości mogącéj zapewnić zupełne powodzenie, ale należy dać kapitałowi rękojmię, że będąc dobrze, umiejętnie i sumiennie gospodarowanym, przyniesie zyski, być może mniejsze niż z hazardowych spekulacyj, ale zato pewne i jednostajne. Należy przeto pracę i umiejętność wydobyć z ucisku i zależności, otworzyć jéj pole produkcyi, i zapewnić odpowiednie a słuszne korzyści.

„Jedno i drugie osiągnąć można przez skojarzenie pracy i umiejętności z kapitałem, na podstawie ekonomicznéj równowagi tych czynników.

„Kapitał mając pewność umieszczenia i umiejętnego gospodarstwa, z łatwością napłynie.

„Praca i umiejętność wyswobodzone a szłusznie wynagrodzone, zdwoją swoją energję i siłę produkcyjną.

„W takich warunkach podejmowane przedsiębiorstwa przemysłowe nie tylko same rozwijać się muszą, ale przyczynią się do rozbudzenia przemysłowego ruchu w kraju, a ztąd do podniesienia zamożności i bogactwa.

„Temi pobudkami kierowali się założyciele Towarzystwa. Nie łudzą się oni bynajmniéj tem, że nie znajdą na obranéj drodze przeszkód i trudności, i owszem wiedzą, że początek będzie oporny, bo trzeba będzie czasu na zwalczenie wielu przesądów, uprzedzeń i nieufności; lecz zarazem mają nadzieję, że przy pracy sumiennéj, rozważnéj a wytrwałéj, cel zamierzony osiągną.“

Nadmieniamy, że firma tego Towarzystwa została w skutek uchwały c. k. lwowskiego sądu krajowego z dnia 15. kwietnia 1874.l. 21553. w rejestrze stowarzyszeń zaprotokołowaną. Bióro Towarzystwa znajduje się w domu przy ulicy Ślusarskiéj Nr. 4 (na Chorążczyźnie) i otwarte jest codziennie od godziny 5téj do 6téj popołudniu a w Niedzielę od 10téj do 12téj zrana.

Rozmaitości.

Z Tyśmienicy donoszą nam o nadzwyczaj pomyślnym rozwoju towarzystwa zaliczkowego, założonego w tem mieście za inicyatywą Dr. Ignacego Kamińskiego. Stowarzyszenie to obraca funduszem około 20.000 zł. i wyzwoliło prawie wszystkich mieszczan z rąk lichwiarzy żydowskich. — Punktualność mieszczan w spłacaniu rat pożyczkowych jest wzorowa. Niemając bliższych szczegółów, upraszamy zarząd o nadesłanie sprawozdania.

W Ostrowie, pod Szczercem, istnieje kasa pożyczkowa gminna, założona za inicyatywą p. Karola Bercharda, notaryusza w Szczercu. Kasa ta posiada znakomity fundusz zakładowy, przeszło 7000 zł. w. a. — Natomiast miasteczko Szczerzec nie posiada żadnéj instytucyi tego rodzaju, i oddane jest na pastwę lichwiarzy. Dziwić się trzeba, że dotychczas nikt w Szczércu nie wziął inicyatywy w zawiązaniu towarzystwa zaliczkowego, do którego niezawodnie przystąpiliby także licznie włościanie wsi okolicznych.

Sprostowanie myłek drukarskich w N. 13. „Związku.“

Na str. 53 szp. 1 w. 8 od góry zam. Grundungsscheidel czyt. Grundungsschwindel

„ „ 53	„ 2	„ 1 „	„	ausirajckiego	czyt.	austrjackiego
„ „ 53	„ 2	„ 12 od dołu	„	zaliczkowem	„	zaliczkowemu
„ „ 54	„ 1	„ 1 od góry	„	po	„	poprze
„ „ 54	„ 2	„ 17 od dołu	„	zwalcza-	„	zwalczać
„ „ 54	„ 2	„ 15 „	„	przepić	„	przepi-
„ „ 54	„ 2	„ 9 „	„	przeszkodzając	„	przeszkadzając
„ „ 54	„ 2	„ 7 „	„	dotrymać	„	dotrzymać

Wydawca **Z. Medveczky.** Odpowiedzialny redaktor **Dr. Tadeusz Skałkowski.** W I. Związkowej drukarni we Lwowie Rynek 11.